A/23-12-2022

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

DOUANE

Persoonsgegevens

nota

Nota ondertekening Kamerbrief scan en detectie

Datum
23 december 2022

Notanummer
2022-0000325445

Bijlagen
1. Nota 15 dec. 2022
2. Nota 5 dec 2022
3. Concept Kamerbrief

Aanleiding

- TNO heeft op 28 november 2022 de eindrapportage opgeleverd van de risicoanalyse naar digitale dreigingen rond scan- en detectieprocessen bij Douane.
- Op 13 december jl. is met u gesproken over het rapport en het eerste concept van de bestuurlijke reactie.
- Uw opmerkingen naar aanleiding van dit gesprek en op de versie van 18 december jl. (zie bijlage 1) zijn verwerkt.
- TF Economische Veiligheid (TFEV) en de Minister van JenV zijn akkoord.
- Bijgaand treft u de definitieve concept versie van de bestuurlijke reactie op het rapport aan.

Beslispunten

1) Stemt u in met de bestuurlijke reactie en de doorgevoerde wijzigingen, zoals opgenomen in bijlage 3? Zo ja, dan wordt u verzocht u de Kamerbrief te ondertekenen, mede namens de Minister van JenV.

   De brief wordt openbaar aangeboden, de bijbehorende rapportage van TNO wordt vertrouwelijk aangeboden.

Actieve openbaarmaking

2) Stemt u in met het openbaar maken van de nu voorliggende nota en eerdere beslisnota's (zie bijlage 1 en 2), conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.
3) Stemt u ermee in om in de nota van 5 december, zoals opgenomen in bijlage 2, de gearceerde tekst onder het kopje 'Toelichting op het TNO onderzoek' (p. 4) onleesbaar te maken? Reden is dat juist deze passages inzicht bieden in het informatiebeveiligingsbeleid van Douane én in de modi operandi van kwaadwillende actoren, waarvan het onwenselijk is dat die ter inspiratie dienen. Dit is ook uitgelegd in de brief (p. 2).

akkoord.

Kernpunten

- Op 13 december jl. is met u gesproken over het rapport en het eerste concept van de bestuurlijke reactie. Naar aanleiding hiervan is het concept aangepast en bij nota van 15 december aan u voorgelegd. U hebt hierop gereageerd op 18 december;

- Uw aanwijzingen zijn verwerkt en de brief is op 20 december jl. voorgelegd aan de leden van de TF Economische Veiligheid (TFEV) en vervolgens aan de Minister van JenV.
- De TFEV en de Minister van JenV zijn op, respectievelijk, 22 en 23 december akkoord met het voorliggende concept.

Toelichting
Hieronder volgt een toelichting op de punten waarop de conceptbrief is aangepast.

Opbouw brief

- Op uw aanwijzing wordt de passage over de rol van scanprocessen in de bestrijding van ondermijnende criminaliteit voorafgegaan door een beschrijving van de aanleiding voor het onderzoek.

Kernboodschap ondermijning

- De cijfers over het aantal scancontroles die zijn genoemd aan het eind van de eerste alinea op p. 1 sluiten één-op-één aan bij de formulering uit de aanbiedingsbrief bij het Jaarplan Douane 2023, die u op 22 december hebt aangeboden aan de Kamer:

"In 2022 is het aantal scans verhoogd van 44.000 naar 55.000 scans. In 2023 gaat de Douane daar extra op inzetten door te groeien naar 64.000 scans".

Heroverweging conclusies nationale veiligheid
Vraag Staatssecretaris: Hoe geven we opvolging aan de conclusie dat het van belang is opnieuw te kijken naar de uitkomsten van het nationale veiligheidsdeel van het onderzoek als de (technische) inrichting van de scan- en detectieprocessen veranderen én op het moment dat scan- en detectieapparatuur bij Douane nadrukkelijker wordt ingezet voor bescherming van de nationale veiligheid (p. 4)?

- Hierover is een extra passage toegevoegd aan de voorlaatste alinea van p. 5.

Monitoren ontwikkelingen in werkwijze criminele organisatie
Vraag staatssecretaris: Hoe geven we hier concreet invulling aan?

- Hierover is een passage toegevoegd aan de laatste pagina van de brief.

Quick scan nationale veiligheid
Staatssecretaris: actiever aangeven hoe Douane dit toepast

- Aan betreffende alinea (p.6) is toegevoegd dat Douane dit instrument sinds 2021 toepast in alle aanbestedingen.

Communicatie
Er wordt een reactieve woordvoeringslijn opgesteld. Verder Q&A's en Kamerbrief zelf als belangrijkste communicatiemiddel.

Informatie in deze nota die niet openbaar gemaakt mag worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

10-12-2022 bespreken

VERTROUWELIJK
TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

DOUANE

Persoonsgegevens

nota

Nota bij Kamerbrief risicoanalyse scan en detectie

Datum
5 december 2022

Notanummer
2022-0000297734

Bijlagen
geen

Aanleiding

- TNO heeft op 28 november 2022 de eindrapportage opgeleverd van de risicoanalyse naar digitale dreigingen rond scan- en detectieprocessen bij Douane;
- Het onderzoek is een vervolg op het technische onderzoek dat PwC in 2021 heeft uitgevoerd naar de informatiebeveiliging rond scan en detectie bij Douane, dat in november 2021 vertrouwelijk is aangeboden aan de Tweede Kamer)
- Het onderdeel met betrekking tot de nationale veiligheid is door TNO opgeleverd in mei 2022. U bent hierover eerder geïnformeerd, zowel mondeling als bij nota van 9 oktober 2022[1] (in context van het artikel in het FD over scanleverancier *Nuctech*).
- In deze nota leggen we de conclusies van het onderzoek en de concept-bestuurlijke reactie aan u voor.
- De bestuurlijke reactie wordt op 20 december a.s. in de Taskforce Economische Veiligheid (TFEV) besproken.

Beslispunten

1) Stemt u in met de lijn en toon van de concept bestuurlijke reactie op de TNO-rapporten?

   Na uw instemming zal de brief, aangepast aan uw eventuele aanwijzingen, voorgelegd worden in de TFEV van 20 december aanstaande. U hoeft de brief dus nog niet te ondertekenen.

2) Gaat u akkoord met het voorgestelde tijdpad om de bestuurlijke reactie na afstemming in de TFEV, voorafgaand aan het kerstreces aan de Tweede Kamer te verzenden? (zie onder punt 4)
3) Gaat u akkoord met ondertekening door u, mede namens de minister van Justitie en Veiligheid?
4) Stemt u in met openbare aanbieding aan de TK van de bestuurlijke reactie, en vertrouwelijke aanbieding van de rapporten ?
5) Stemt u in met het aanbieden van een technische briefing aan de Tweede Kamer over de resultaten van het onderzoek door PwC?

[1] Notanummer 2022-0000247172.

Kern

- De concept-Kamerbrief wordt afgestemd met de bij het onderzoek betrokken ministeries in de TFEV van 20 december. [2]
- De brief wordt nu aan u voorgelegd zodat uw aanwijzing op inhoud en toon van het voorliggende concept kan worden meegenomen in de verdere uitwerking.
- Op uw verzoek (in PO met Persoonsgegevens van 14 november) wordt in de brief op hoofdlijnen een stand van zaken gegeven over de opvolging van de aanbevelingen van PwC rond de informatiebeveiliging van de scan- en detectiesystemen bij de Douane.
- De belangrijkste conclusies uit het TNO-rapport:
  - T.a.v. nationale veiligheid: TNO concludeert dat eventuele compromittering van scan- en detectiesystemen op dit moment géén risico's voor de nationale veiligheid met zich meebrengen.
  - Buiten het domein van nationale veiligheid: TNO heeft vastgesteld dat er vijf situaties denkbaar zijn[3] waarin de taakstelling van de Douane ernstig wordt belemmerd – en ultimo zouden zelfs de overkoepelende ABC-doelen kunnen worden geschaad. Maar ook dat criminele dreigingen ten aanzien van de digitale infrastructuur rond scan en detectie op dit moment niet direct past in de huidige werkwijze van drugscriminelen. Naar de toekomst toe is dit echter niet ondenkbaar.
  - TNO concludeert dat de kans dat er een digitale criminele dreiging uitgaat voor nucleaire detectiepoorten klein is
  - TNO heeft geen eigenstandig informatiebeveiligingsonderzoek gedaan (dat deed PwC al), maar heeft het PwC rapport wel betrokken bij het onderzoek. TNO concludeert ten aanzien van de informatiebeveiliging dat het voor de hand ligt om de technische infrastructuur die scan- en detectieprocessen faciliteert integraal, conform gangbare *good practices* voor IT-beveiliging af te schermen.
  - Er lijkt volgens TNO evenwel geen directe aanleiding te bestaan om te anticiperen op actoren die de competentie en motivatie hebben scan- en detectiesystemen te bedreigen
  - TNO adviseert wel om te blijven monitoren hoe de werkwijze van criminelen zich in het digitale domein blijft ontwikkelen en in hoeverre dit vraagt om een beveiligingsniveau dat hoger is dan de '*good practice*' baseline.

Toelichting

Elementen in de bestuurlijke reactie

De concept-bestuurlijke reactie bevat, naast beschrijving van de politieke context, scope en conclusies van het onderzoek, de volgende elementen:

- De rapporten van TNO en PwC bevestigen de noodzaak dat Douane bij de aanbesteding en exploitatie van scan- en detectieapparatuur in de toekomst meer aandacht heeft voor nationale veiligheidsrisico's en voor goede informatiebeveiliging.

[2] In de TFEV van 10 mei 2022 is afgesproken dat de reactie op het nationale veiligheidsdeel van de analyse in de TFEV wordt afgestemd (dat kan gezien de vertrouwelijkheid van de materie niet schriftelijk).

Veiligheid van de Staat

- De Douane onderschrijft de constateringen van TNO dat het voor de hand ligt om de technische infrastructuur rond scan en detectie conform *good practice* te verbeteren.
- Daartoe werkt de Douane aan het opvolgen van de aanbevelingen uit het PwC-rapport over informatiebeveiliging rond scan- en detectiesystemen bij de Douane.
- Hierover wordt op hoofdlijn een stand van zaken gegeven.
- In de context van het TNO-advies om de modi operandi van criminele organisaties te blijven monitoren, hoort hierbij dat het integrale beveiligingsbeleid van de Douane blijft meebewegen met ontwikkelingen in de omgeving die relevant zijn voor het dreigingsbeeld rond douaneprocessen.

Tijdpad
Er is geen toezegging aan de Tweede Kamer gedaan over de termijn waarop het rapport en de reactie daarop wordt aangeboden. Wij stellen het volgende tijdpad voor:

Tijdpad		**Actie**
6 december	Concept brief in uw tas	
12 december	Uw reactie retour bij Douane	Wordt verwerkt in concept versie voor TFEV
20 december	Brief besproken in TFEV	Eventuele input verwerkt
21 december	Bij belangrijke wijziging wordt concept weer aan u voorgelegd met verzoek tot ondertekening	Ondertekening door staatssecretaris
22 december	Verzending vóór het kerstreces, als u daarvoor kiest	Ook de MJenV moet op tijd akkoord gaan.
16 januari	Verzending direct ná het kerstreces, als u daarvoor kiest	

Rubriceringsniveau brief en rapport
- Wij adviseren u om de bestuurlijke reactie op het rapport openbaar aan te bieden aan de Tweede Kamer, en het rapport zelf vertrouwelijk.
- Het PwC-rapport over informatiebeveiliging is Stg.-Confidentieel gerubriceerd vanwege de aard van de materie (kwetsbaarheden met een hoog risico voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de scanners, detectiepoorten, centrale scan- en detectienetwerken en IT-omgevingen op de locaties in de havens en op Schiphol).
- De risicoanalyse (zowel het onderdeel nationale veiligheid als breder) is Dept-Vertrouwelijk gerubriceerd. In dit onderzoek wordt niet verwezen naar de inhoud van het PwC rapport. Evenmin wordt verwezen naar statelijke dreigingen richting scan- en detectieapparatuur en er zijn binnen de context van scan- en detectieapparatuur geen belangen vastgesteld die uit hoofde van de nationale veiligheid zouden moeten worden beschermd.
- Desalniettemin geeft het onderzoeksrapport van TNO inzicht in het beveiligingsbeleid van de Douane en in de te beschermen belangen binnen het scan- en detectieproces van Douane.

1626814 00001

Kennisname hiervan door niet geautoriseerde derden kan schade toebrengen aan de belangen van de Douane (en het ministerie van Financiën), hetgeen betekent dat cf. de rubriceringsrichtlijnen van de Rijksoverheid, het niveau Departementaal-Vertrouwelijk is aangewezen.

Ondertekening

- Het onderzoek ziet enkel op een deel van het Douaneproces en Douane is ook opdrachtgever van het onderzoek.
- Maar omdat een deel van het onderzoek ziet op nationale veiligheid, waarbij een aantal andere ministeries en de TFEV (onder voorzitterschap van de NCTV) is betrokken, wordt u geadviseerd de brief mede namens de minister van Justitie en Veiligheid te ondertekenen.

PwC-rapport en technische briefing

- In de bestuurlijke reactie wordt op hoofdlijnen de stand van zaken in de opvolging van de PwC-aanbevelingen op het gebied van informatiebeveiliging rond scan- en detectiesystemen gegeven;
- Het PwC-rapport is in november 2021 ter vertrouwelijke inzage aangeboden aan de vaste commissies Financiën en JenV.
- Het PwC-rapport heeft voor een beperkte periode ter inzage in de TK gelegen, maar is nu niet meer beschikbaar. Bovendien is de samenstelling van de vaste Kamercommissies sindsdien verandert, waardoor niet alle huidige commissieleden de kans hebben gehad het rapport in te zien.
- De bestuurlijke reactie kan Kamerleden daarom aanleiding geven nogmaals te vragen naar inzage in het PwC-rapport en de bestuurlijke reactie daarop van november vorig jaar. Aan dat verzoek kan uiteraard worden voldaan.
- In de brief wordt een open aanbod gedaan voor een technische briefing door PwC. PwC heeft laten weten daartoe graag bereid te zijn.
- Overigens heeft ook TNO aangeboden een toelichting te geven op het TNO onderzoek.

Toelichting op het TNO-onderzoek

TNO heeft in expertsessies met Douane en andere overheidspartijen[4] onderzocht welke risico's Douane loopt door dreigingen van statelijke (nationale veiligheid) en niet-statelijke (criminele) actoren richting de digitale omgeving van de scan- en detectieprocessen bij Douane.

Conclusies risicoanalyse digitale dreigingen vanuit niet-statelijke (criminele) actoren

- TNO heeft in dit tweede spoor onderzocht welke risico's de Douane loopt bij misbruik van scan- en detectiesystemen door niet-statelijke (criminele) actoren.

[4] Het onderdeel met betrekking tot de nationale veiligheid is uitgevoerd door Douane, de ministeries van Financiën, Infrastructuur & Waterstaat, Economische Zaken en Klimaat, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (AIVD) en Justitie en Veiligheid (NCTV, NCSC). Het onderzoek naar risico's voor de bredere Douanedoelen is uitgevoerd in expertsessies met Douane (waaronder experts in team Bijzondere Bijstand dat de operationele ondersteuning verzorgt van het multidisciplinaire Hit and Go Cargo team dat zich bezighoudt met de opsporing en vervolging van grote ondermijningsonderzoeken in en rondom de Rotterdamse haven), Rijksrecherche, Zeehavenpolitie en het OM uit het Combiteam Havens[4], ministerie van JenV, criminologen van de Erasmus Universiteit.

1626814

00001

- Hiertoe is een risicoanalyse gemaakt waarin, samengevat, antwoord is gegeven op de vraag welke *dreigingsscenario's* – gegeven de kwetsbaarheden in de informatiebeveiliging - denkbaar zijn die de kritische Douane doelen in gevaar kunnen brengen en welke *impact* misbruik daarvan heeft. Hoe 'erg' is het, geredeneerd vanuit de brede ABC-doelen?

Veiligheid van de staat

- TNO concludeert dat digitaal misbruik van x-ray scanapparatuur niet direct past in de huidige werkwijze van drugscriminelen;

Veiligheid van de staat

*Conclusies risicoanalyse vanuit oogpunt van de nationale veiligheid (**u bent hierover bij nota van 9 oktober geïnformeerd n.a.v. berichtgeving over Nuctech in het FD van 8 oktober**)*

- Algehele conclusie van het onderzoek nationale veiligheid is dat de scan- en detectieprocessen bij Douane en de daarbij gebruikte apparatuur op dit moment géén risico's voor de nationale veiligheid omvatten. Het niet aannemelijk is dat zich in deze processen of hierbij gebruikte apparatuur risico's voor de nationale veiligheid (economische of fysieke veiligheid) voordoen;

[5] Bv: Op 4 november heeft de minister van JenV een PvA drugssmokkel via de mainports en najaarsbrief over ondermijnende criminaliteit naar de TK gestuurd.

- Kort gezegd komt dit omdat:
  a) Bescherming van de nationale veiligheid is niet significant afhankelijk van het ongestoord functioneren van scan- en detectieprocessen. Veiligheid van de staat en dat alternatieven voorhanden zijn in het geval dat scanners niet meer bruikbaar zijn;
  b) PwC heeft aangetoond dat de centrale scan- en detectienetwerken effectief gescheiden zijn van de overige Douane systemen. Scanners kunnen daarom in de huidige situatie niet als opstap gebruikt worden om bij andere gegevens te komen;
  c) De scan- en detectiesystemen zelf geen gegevens bevatten die omwille van de nationale veiligheid vertrouwelijk moeten blijven. Het merendeel aan vrachtcontroles waarbij X-ray scanners worden ingezet houdt verband met smokkel van goederen die niet appelleren aan nationale veiligheid; tabak en verdovende middelen. Nucleaire detectie richt zich op stralingsbescherming in het kader van de volksgezondheid en de bevindingen in de periode 2003-2021 laten zien dat het uitsluitend gaat om nucleair besmet schroot en consumentengoederen met een te hoog stralingsniveau. De Douane heeft bij nucleaire detectie ook geen taakstelling in het kader van de nationale veiligheid;
  d) Veiligheid van de staat
- De TFEV heeft deze conclusies onderschreven en besloten dat opnieuw naar de risico's voor de nationale veiligheid gekeken moet worden:
  1) Als er in de toekomst voor gekozen wordt scan en detectie bij Douane nadrukkelijker in te zetten voor controletaken die appelleren aan de nationale veiligheid, of
  2) als een andere (technische) inrichting van de scan- en detectieprocessen daar aanleiding toe geven. Dit betekent dat Douane er bij nieuwe technologische ontwikkelingen (bv klantwensen) scherp op dient te zijn dat scanbeelden nooit een opstap kunnen zijn naar informatie die mogelijk wél een interessant spionagedoel zouden kunnen zijn
  3) Als er de komende tijd concrete aanwijzingen zouden ontstaan die een ander licht werpen op de conclusies van het nationale veiligheidsonderzoek.

Stand van zaken Informatiebeveiligingsrapport PwC

- De aanbevelingen van PwC om de risico's op korte termijn te mitigeren Veiligheid van de staat Veiligheid van de staat Veiligheid van de staat zijn vrijwel allemaal gerealiseerd;
- Daarmee is een aantal belangrijke risico's voor dit moment gemitigeerd
- Veiligheid van de staat
- Om de IB rond scan en detectie op een structureel hoger niveau te krijgen, is een lange termijnaanpak noodzakelijk.

- Hierover worden afspraken gemaakt met de leveranciers van scan- en detectieapparatuur.

Veiligheid van de staat

- Voor de lange termijnmaatregelen wordt, in lijn met de ervaring van PwC, twee tot drie jaar uitgetrokken.
- De Douane zal aan het eind van deze termijn extern laten toetsen of is voldaan aan de aanbevelingen van PwC om het informatiebeveiligingsniveau rond scan- en detectiesystemen structureel te verbeteren.
- In verband met de vertrouwelijk van het PwC rapport kan in de brief (en in deze nota) niet inhoudelijk worden ingegaan op de maatregelen die worden genomen.

Achtergrond

Aanloop naar TNO onderzoek

- In april 2021 hebben toenmalig MJenV en staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane Kamervragen (VVD, PvdA en GL) beantwoord over het gebruik van Nuctech scanapparatuur bij Douane. De vragen werden gesteld n.a.v. mediaberichtgeving in NRC en het FD.
- In de beantwoording werd het informatiebeveiligingsonderzoek aangekondigd, dat is uitgevoerd door PwC. Het betrof hier een initiatief van Douane zelf.
- De aanleiding voor het onderzoek lag in toegenomen veiligheidsbewustzijn aan de kant van Douane. Ook was er aandacht vanuit media en politiek voor mogelijke veiligheidsrisico's bij het gebruik van scan- en detectieapparatuur.
- Doel van het onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de digitale weerbaarheid van de scan- en detectiesystemen en de daaraan gerelateerde IT-inrichting. Douane wilde geïnformeerd worden over mogelijke kwetsbaarheden zodat daarop geacteerd kon worden.
- Het onderzoek is uitgevoerd tussen maart en september 2021.
- Het rapport is Stg-Confidentieel gerubriceerd vanwege de aard van de materie (kwetsbaarheden met hoog risico voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de scanners, centrale netwerken en IT-omgevingen op locaties in de havens en op Schiphol).
- Het onderzoeksrapport is in november 2021 samen met de bestuurlijke reactie vertrouwelijk aangeboden aan de TK.
- In de beantwoording van de Kamervragen van april 2021 werd ook het vervolgonderzoek aangekondigd dat inzicht moest geven in nationale veiligheidsrisico's rond scan- en detectiesystemen in geval van statelijke dreigingen t.a.v de operationele scan- en detectiesystemen als in de leverketens;
- Op verzoek van uw voorganger is de scope van het onderzoek uitgebreid naar een risicoanalyse ten aanzien van de dreiging door niet-statelijke, criminele actoren ten aanzien van de brede Douanedoelen (ABC).
- Het nationale veiligheidsdeel van het onderzoek is verricht door TNO als penvoerder, samen met Douane, MinFIN (BVA), MinJenV (NCTV en NCSC), AIVD en MinI&W en is in mei 2022 vastgesteld door de interdepartementale Taskforce Economische Veiligheid (TFEV).

- Het tweede spoor van het onderzoek, de risicoanalyse vanuit het oogpunt van de brede Douanedoelen (criminele actoren), heeft TNO opgepakt in nauwe samenwerking met Douane.

Politiek-bestuurlijk krachtenveld
In maart 2022 zijn CDA Kamervragen beantwoord over Nuctech (door u en de MinJenV). Op 19 oktober heeft Persoonsgegevens een achtergrondgesprek gevoerd met Kamerlid Rajkowski (VVD).

De aandacht in de Kamervragen en het gesprek met lid Rajkowski (VVD) richtte zich op de mogelijke spionagerisico's die de Douane loopt door het werken met Chinese scan- en detectieapparatuur. De aandacht richt zich niet expliciet op het informatiebeveiligingsniveau rond scan- en detectiesystemen bij de Douane.

De aanbieding van het rapport van TNO en de bestuurlijke reactie daarop vindt plaats kort na het verschijnen van het actuele Dreigingsbeeld Statelijke Actoren van de NCTV (op 28 november jl.). Daarin wordt duidelijk gemaakt dat de grootste digitale dreiging uitgaat van China en vooral is gericht op het bemachtigen van hoogwaardige technologie. In het Dreigingsbeeld wordt ook aangegeven dat in Nederland geen daadwerkelijke sabotage van vitale infrastructuur heeft plaatsgevonden – waar het douaneproces overigens niet toe behoort.

Op 21 december spreekt u VVD Europarlementariër Bart Groothuis. De heer Groothuis heeft in Buitenhof van 4 december jl. zijn standpunt herhaald dat de EU (en Nederland) om geopolitieke redenen kritischer zouden moeten zijn op samenwerking met Chinese bedrijven als het gaat om onze vitale infrastructuur. Hij noemde hier specifiek Nuctech als een bedrijf dat vanwege staatssteun aanbestedingen wint. De Douane werd niet expliciet genoemd, maar wel de spionagerisico's die er zijn bij gebruik van Nuctech scanapparatuur 'om de buitengrenzen te bewaken'. Hij heeft het over een 'fuik van afhankelijkheden' en stelt dat China via de samenwerking met Chinese bedrijven (Nucteh, Cosco) in de vitale infrastructuur, inclusief de haven, 'drukpunten' kan creëren om invloed uit te oefenen.

De politieke beoordeling van het TNO-onderzoek en de bestuurlijke reactie daarop vindt in deze context plaats en kan daarom tot politieke en media-aandacht leiden.

Afstemming
De concept-bestuurlijke reactie is afgestemd met de ministeries van JenV, I&W, BuZa en Fin: BOA, FEZ, Eigenaarsadvisering en COM (via woordvoerder Douane).

Communicatie
Passieve woordvoering met Kamerbrief als belangrijkste communicatiemiddel.

Informatie die niet openbaar gemaakt mag worden
De informatie in de nota mag openbaar gemaakt worden, met uitzondering van de tekst onder de Toelichting waarin wordt ingegaan op de onderzoeksrapporten van TNO (die Departementaal-V zijn gerubriceerd en daarom vertrouwelijk aan de Kamer worden aangeboden) en PwC.

1626814

00001

Ministerie van Financiën

A 18-12-2022

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane

DOUANE

Persoonsgegevens

nota

Bestuurlijke reactie onderzoek TNO scan en detectie Douane

Datum
15 december 2022

Notanummer
2022-0000319349

Bijlagen
1. Concept-Kamerbrief
2. Rapport TNO
3. Perspectief ABC
4. Vorige nota

Aanleiding

- TNO heeft op 28 november 2022 de eindrapportage opgeleverd van de risicoanalyse naar digitale dreigingen rond scan- en detectieprocessen bij Douane;
- Op 13 december jl. is met u gesproken over het rapport en het eerste concept van de bestuurlijke reactie. Uw aanwijzingen (zie bijlage 4) zijn verwerkt in het voorliggende concept.

Beslispunt

- Stemt u in met de bestuurlijke reactie en de doorgevoerde wijzigingen?

nog een paar [redacted] printen

Kernpunten

- Er vindt begin komende week in de interdepartementale Taskforce Economische Veiligheid (TFEV) een schriftelijke ronde plaats over het voorliggende concept van de bestuurlijke reactie (TFEV zou dinsdag 20 december plaatsvinden, maar vandaag is besloten tot een schriftelijke TFEV).
- De brief wordt mogelijk nog aangepast naar aanleiding van deze bespreking.
- Ook de minister van JenV moet nog akkoord gaan met de brief. Na de schriftelijke TEFV ronde wordt de brief aan de minister van JenV voorgelegd.
- Na akkoord van de minister van JenV wordt de definitieve versie van de brief zo snel mogelijk aan u voorgelegd – naar alle verwachting niet eerder dan woensdag 21 december.

Toelichting

Hieronder volgt een toelichting op de punten waarop de concept-brief is aangepast.

Kernboodschap

De brief heeft twee kernboodschappen:

1) scanapparatuur is een belangrijk instrument bij de strijd tegen ondermijning.
   Deze boodschap is op verschillende plekken in de brief toegevoegd:
   - p. 1: de brief opent met de kernboodschap
   - p. 2: bij uitleg scanproces
   - p. 5: in eerste alinea onder 'reactie van de Douane op het onderzoek'.
2) Vanwege het belang van scan- en detectieprocessen, willen we dat die veilig verlopen.

Kernboodschap ondermijning
Ondermijnende drugscriminaliteit is een groot maatschappelijk probleem dat het kabinet keihard aanpakt. De Douane beschermt Nederland tegen de invoer van illegale goederen en staat, samen met de partners in de veiligheidsketen, in de frontlinie van deze strijd. Bij de Douane werken bijna 6000 getrainde professionals die er dag en nacht op toezien dat verdovende middelen ons land niet binnenkomen. En met succes. Zo is er in de eerste helft van dit jaar bijna 22.000 kilo cocaïne onderschept. En dezelfde periode werden er zo'n 13.000 postzendingen met voornamelijk synthetische drugs in beslag genomen. Dat doet de Douane met behulp van nieuwe technologieën, zoals drones en scanapparatuur. Dat zijn goede resultaten. Toch willen we de aanpak versterken. Want met elke gram drugs die we tegenhouden hebben criminelen minder geld om straten onveilig te maken. Om een vuist te maken tegen ondermijnende criminaliteit moeten we een aantal dingen doen. Naast volle inzet op nationale en internationale samenwerking, moeten we nog meer en vooral slimmer controleren. Hiertoe wordt de handhavingscapaciteit opgeschroefd. De Douane gaat nog meer containers scannen. Want de inzet van x-ray scans blijft, naast de inzet van andere controlemiddelen als honden en fysieke controles, een effectief controlemiddel. Dit jaar is het aantal scans al met 20.000 verhoogd tot 64.000 scans.

Kernboodschap belang veiligheid
De Douane vindt het daarbij cruciaal dat de processen van x-ray scans en nucleaire detectie zo veilig mogelijk zijn ingericht. De versterkte aandacht voor integriteitsmaatregelen en de daarmee samenhangende weerbaarheid van douaniers, beperkt zich niet tot de personeelskant, maar richt zich ook op de (technische) infrastructuur rond belangrijke controlemiddelen als x-ray scans en nucleaire detectie. Om deze reden én naar aanleiding van politieke en maatschappelijke aandacht voor veiligheidsrisico's bij het gebruik van scan- en detectieapparatuur, heeft de Douane in 2021 een externe audit laten uitvoeren op de technische informatiebeveiliging van de scan- en detectiesystemen en de daaraan gerelateerde IT-inrichting. De audit is uitgevoerd door *PricewaterhouseCoopers* (PwC) en met de bestuurlijke reactie op 18 november 2021 vertrouwelijk aan uw Kamer aangeboden.

Als vervolg op deze audit op de technische informatiebeveiliging is een onderzoek uitgevoerd naar mogelijke risico's in verband met het gebruik van scan- en detectieapparatuur bij de Douane. Het onderzoek is aangekondigd in de beantwoording van Kamervragen van 19 april 2021.

Opbouw brief
- De reactie van de Douane op het onderzoek (p. 5) begint, na de kernboodschap ondermijning, met de maatregelen rond informatiebeveiliging, inclusief de stand van zaken in de opvolging van de aanbevelingen uit het informatiebeveiligingsrapport van PwC.
- Vervolgens gaat de brief in op de maatregelen rond inkoop en aanbesteding, inclusief de quick scan nationale veiligheid.

- Op uw verzoek is de passage over de quick scan voorzien van een uitgebreidere toelichting.

Nuancering conclusie nationale veiligheid

- Op p. 4 is de nuancering aangebracht dat de Douane wel degelijk een rol speelt in de bescherming van de nationale veiligheid, maar dat op de handhavingsgebieden die gericht zijn op bescherming van de nationale veiligheid, scan en detectie een beperkte rol speelt. Dit sluit aan bij de conclusie in het rapport.

Toon

- Op p. 1 is de tweede kernboodschap over het belang van de veiligheid van scan- en detectieprocessen expliciet gemaakt.
- In de eerste alinea onder 'reactie van de Douane op het onderzoek' (p. 5) is expliciet toegevoegd dat de Douane de conclusies van het onderzoek serieus neemt en daarin een bevestiging ziet van de noodzaak tot voortdurende aandacht voor informatiebeveiliging.

Afstemming

- In de brief is opgenomen dat het onderzoek is uitgevoerd met een scala aan partnerorganisaties. De passage op p. 2 luidt:

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de risicoanalyse vanuit het perspectief van nationale veiligheid, met een focus op de dreiging vanuit statelijke actoren. Dit deel is uitgevoerd door TNO (als penvoerder) samen met de Douane, ministeries van Financiën, Infrastructuur & Waterstaat, Economische Zaken en Klimaat, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (AIVD) en Justitie en Veiligheid (NCTV, NCSC). Het tweede deel ziet op risico's vanuit de dreiging voor de bredere douanedoelen vanuit niet-statelijke, criminele actoren.[1] Dit deel van het onderzoek is verricht door TNO op basis van expertsessies met de Douane (experts criminaliteit in de Rotterdamse haven), Rijksrecherche, Zeehavenpolitie en het OM binnen het Combiteam Havens (dat zware ondermijnende criminaliteit in de haven onderzoekt), het ministerie van JenV en criminologen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, gespecialiseerd in drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven. Het rapport van PwC is bij het onderzoek betrokken.

Afstemming

De concept-bestuurlijke reactie is ambtelijk afgestemd met de ministeries van JenV, I&W en BuZa, en binnen Fin met BOA, FEZ, Eigenaarsadvisering en COMM (via woordvoerder Douane). De afstemming met MJenV vindt plaats na de schriftelijke TFEV ronde van aanstaande dinsdag 20 december, zoals hierboven reeds aangegeven.

Communicatie

Er wordt een reactieve woordvoeringslijn opgesteld. Verder Q&A's en Kamerbrief zelf als belangrijkste communicatiemiddel.

---

[1] Zie ook beantwoording CDA Kamervragen van 24 maart 2022: Kamerstukken II, 2021-2022, nr. Z01227

Informatie die niet openbaar gemaakt mag worden
Niet van toepassing.